

Kritik mot en handläggare vid omsorgs- och socialförvaltningen i Mjölby kommun för bristande information till en vårdnadshavare om att ett samtal hade ägt rum med dennes barn inför en huvudförhandling i en vårdnadstvist

Beslutet i korthet: På uppdrag av tingsrätten i en vårdnads- och umgängestvist lämnade socialtjänsten (familjerätten) in två yttranden till tingsrätten. Yttrandena innehöll redogörelser för två samtal som hade förts med barnet som då var 13 år. Familjerättssekreteraren kallades därefter till tingsrätten för att höras som vittne vid huvudförhandlingen. För att förvissa sig om att barnet stod fast vid de uppgifter som han tidigare hade lämnat hade familjerättssekreteraren ett tredje samtal med barnet före huvudförhandlingen. Samtalet ägde rum hemma hos modern. Barnets far fick inte kännedom om samtalet förrän vid huvudförhandlingen.

JO konstaterar att barnet hade uppnått en sådan ålder och mognad att han själv kunde bestämma om han ville samtala med socialtjänsten. Det var därför inte nödvändigt att få faderns samtycke till samtalet. Det är dock viktigt att en tjänsteman agerar på ett sådant sätt att inte den ena parten uppfattar tjänstemannen som partisk. Om den ena vårdnadshavaren först vid huvudförhandlingen får information om att ett nytt samtal med barnet har ägt rum finns det en risk för att föräldern ifrågasätter tjänstemannens opartiskhet och att förtroendet skadas. Familjerättssekreteraren borde därför ha informerat fadern före huvudförhandlingen om vad som hade kommit fram vid samtalet med barnet.

Anmälan

I en anmälan till JO klagade AA och BB på omsorgs- och socialförvaltningen (familjerätten) i Mjölby kommun. De uppgav bl.a. följande:

AA har en son, CC, som är född 2001. Under våren 2014 inledde CC:s mor en vårdnadstvist i domstol. Inför en muntlig förberedelse hämtade tingsrätten in s.k. snabbupplysningar från socialtjänsten. Inom ramen för snabbupplysningarna förde familjerättssekreteraren ett samtal med CC den 2 juni 2014. Familjerättssekreteraren hade därefter ytterligare ett samtal med CC den 4 september 2014, även detta på uppdrag av tingsrätten. Inför huvudförhandlingen samtalade familjerättssekreteraren en tredje gång med CC. Detta skedde på eget initiativ, utan att tingsrätten hade begärt det. Det tredje samtalet fördes den 10 november 2014 i sonens hem. AA fick, trots att han är

vårdnadshavare för CC, inte någon information om detta samtal. Inte heller tingsrätten eller AA:s ombud kände till samtalet. Det var först under vittnesförhöret med familjerättssekreteraren, som skedde under huvudförhandlingen den 17 november 2014, som de fick vetskap om samtalet. CC:s mor var den ende som kände till samtalet. Familjerättssekreteraren har under hela processen varit partisk och tagit ställning för modern.

Till anmälan bifogade AA och BB ett antal handlingar, bl.a. familjerättens yttranden till tingsrätten.

Utredning

Inledningsvis hämtades journalanteckningarna om CC för tiden maj–november 2014 in. JO hämtade även in vissa handlingar från tingsrätten.

JO begärde därefter att Omsorgs- och socialnämnden i Mjölby kommun skulle yttra sig över det som AA och BB hade uppgett i sin anmälan om att samtal hade skett med CC i november 2014. Nämnden skulle yttra sig över om det hade funnits rättsligt stöd för detta samtal och om det varit lämpligt att hålla samtalet.

Nämnden anförde i ett remissvar bl.a. följande:

Redogörelse för handläggningen

Föreläggande från Linköpings tingsrätt ankom till Mjölby kommun den 1 september 2014, med beställning om kompletterande skriftligt yttrande gällande CC uttryckliga inställning rörande boende inkluderande växelvis boende och umgänge. Det kompletterande yttrandet skulle inkomma till tingsrätten senast den 15 september 2014.

Familjerättssekreterare DD tog kontakt med CC, som själv fick önska var samtalet skulle äga rum. CC önskade att samtalet skulle ske i hemmet hos modern. CC var vid tillfället 13 år och 6 månader. DD:s bedömning var att CC under samtalet var lugn och samlad. Samtalet sammanfattades av DD och yttrandet sändes till tingsrätten efter genomläsning och godkännande av CC.

Den 28 oktober 2014 inkommer kallelse till tingsrätten. Föräldrarna har begärt att DD ska vittna. DD kontaktar CC ånyo utifrån detta. Samtalet finns återgivet i journal anteckning daterad den 17 november 2014. CC säger i samtalet att han önskar att själv få komma till förhandlingen och prata i egen sak. DD vidarebefordrade hans önskan till tingsrätten som dock inte fann det lämpligt.

CC uttrycker stark önskan om att hans åsikt i frågan framförs, CC säger "du måste lova att berätta för domstolen att jag inte ska ha något papper på att jag ska träffa pappa, för jag vet att det ska bestämmas. Jag vill bestämma själv om jag ska träffa pappa eller inte. Det är ju mig det handlar om".

Dagen före tingsrättens förhandling kontaktade DD CC på skolan, enligt tidigare överenskommelse. Syftet med kontakten var att CC skulle ges möjlighet att göra tillägg eller ta tillbaka de uppgifter som DD skulle framföra vid förhandlingen.

DD redovisade pojakens inställning. I det skriftliga yttrandet ingivet till tingsrätten, daterat den 15 september 2014, finns inget förslag till beslut, vilket AA hänvisar till i sitt klagomål.

Bedömning

Det är undertecknads bedömning att DD haft ett tydligt strukturerat barnperspektiv i sin handläggning, i sin kontakt med CC och i sitt yttrande. Handläggningen har skett utifrån socialstyrelsens föreskrifter.

Av 6 kap 2a, första stycket Föräldrabalken, framgår att barnets bästa ska vara avgörande för alla beslut om vårdnad, boende och umgänge. Av tredje stycket i bestämmelserna framgår att hänsyn ska tas till barnets vilja med beaktande av ålder och mognad.

CC är vid tingsrättens begäran den 1 september 13 år och 6 månader. DD gör bedömningen att han är adekvat och mogen för sin ålder. Hon träffar honom enskilt för samtal. CC är väl insatt i omständigheterna kring mötet med DD, utifrån tingsrättens begäran om komplettering. CC gavs under samtalet tillfälle att berätta om sin situation och fick möjlighet att framföra sin åsikt. DD återkopplade vid flera tillfällen både under samtalet, efter att samtalet sammanställts i skrift och inför förhandlingen för att säkerställa att uppgifterna hon lämnat rörande CC uppfattats rätt.

Det är undertecknads bedömning att någon jävssituation inte föreligger.

Utifrån ovanstående redogörelse för handläggning, är det undertecknads bedömning att omsorgs- och socialförvaltningen följt bestämmelser och lagrum i aktuell fråga. Ärendet är korrekt handlagt med barnets bästa i fokus.

AA och BB yttrade sig över remissvaret och anförde bl.a. följande: Det fanns inte några indikationer på att CC skulle ha ändrat sin inställning efter samtalet i september 2014. Det var därför mycket märkligt att familjerättssekreteraren, på eget initiativ, förde ett nytt samtal med CC en vecka före huvudförhandlingen. CC:s mor hade tillgång till yttrandet flera dagar före huvudförhandlingen medan AA inte ens visste om att samtalet hade ägt rum. Det blev pinsamt under huvudförhandlingen när familjerättssekreteraren frågade om domstolen ville ta del av det nedskrivna samtalet som hade ägt rum en vecka före huvudförhandlingen. Familjerättssekreterarens agerande visade på hennes engagemang för motparten och att hon hade valt sida redan från början.

Bedömning

Av utredningen framgår inledningsvis följande: Den 22 maj 2014 fick familjerätten en begäran från tingsrätten om att lämna upplysningar enligt 6 kap. 20 § föräldrabalken. Samtal med vårdnadshavarna och CC ägde rum och de s.k. snabbupplysningarna lämnades till tingsrätten i början av juni 2014. I början av september inkom en begäran från tingsrätten om ett kompletterande yttrande om CC:s uttryckliga inställning till boende och umgänge. Ett nytt samtal med CC ägde rum den 4 september 2014 och en sammanfattning av samtalet lämnades därefter till tingsrätten. Den 28 oktober 2014 fick familjerättssekreteraren en kallelse till tingsrätten för att höras som vittne vid huvudförhandlingen den 17 november 2014. Familjerättssekreteraren skrev då till CC och bad att få träffa honom ytterligare en gång. Av journalen framgår att familjerättssekreteraren besökte CC i hemmet och samtalade med honom den 10 november. Det framgår även av journalen att hon ringde till skolan den 17 november, före huvudförhandlingen, för att höra om CC hade läst redogörelsen från samtalet och om han hade något ytterligare att tillägga.

AA och BB har klagat på socialtjänstens (familjerättens) handläggning i flera avseenden. Jag har dock begränsat min granskning till att gälla det samtal som ägde rum med CC i november 2014.

Domstolen har en skyldighet att se till att frågor om vårdnad, boende och umgänge blir utredda på ett lämpligt sätt. Domstolen kan ge i uppdrag till socialnämnden att verkställa en utredning och rätten får fastställa riktlinjer för utredningen. Om det inte är olämpligt ska den som verkställer utredningen försöka klarlägga barnets inställning och redovisa den för rätten samt lämna förslag till beslut (6 kap. 19 § föräldrabalken). Innan en domstol fattar ett s.k. interimistiskt beslut om vårdnad, boende eller umgänge kan domstolen inhämta upplysningar från socialnämnden i frågan (s.k. snabbupplysningar). Innan socialnämnden lämnar upplysningar ska den, om det är lämpligt, höra föräldrarna och barnet (6 kap. 20 § föräldrabalken).

På begäran av tingsrätten lämnade socialtjänsten in snabbupplysningar i juni 2014 och ett kompletterande yttrande i september 2014. Samtalet i november ägde emellertid rum med CC utan att domstolen hade begärt något yttrande från socialnämnden. Av utredningen framgår att samtalet ägde rum mot bakgrund av att familjerättssekreteraren skulle höras som vittne i vårdnadsmålet och att hon ville förvissa sig om att CC stod fast vid de uppgifter som han tidigare hade lämnat.

För att ha samtal med ett barn inom ramen för en utredning om vårdnad, boende och umgänge krävs som regel vårdnadshavarens samtycke (se prop. 2009/10:192 s. 18). Om ett barn har uppnått den ålder och mognad som krävs för att själv bestämma om sin medverkan, är det emellertid barnet som råder över om något samtal ska äga rum. Barnets medgivande är då både en nödvändig och tillräcklig förutsättning. Det innebär i sin tur att vårdnadshavarens samtycke till samtalet inte behöver hämtas in (prop. 2009/10:192 s. 16).

CC var vid tidpunkten för samtalet i november 2014 13 år och nio månader. Familjerättssekreteraren bedömde att CC var adekvat och mogen för sin ålder. Det finns inte skäl för mig att ifrågasätta den bedömningen och CC har mot den bakgrunden själv kunnat bestämma om han velat medverka i utredningen och samtala med socialtjänsten. Det finns därför inte skäl för mig att kritisera socialtjänsten för att ha samtalat med CC utan att dessförinnan hämta in AA:s samtycke.

Även om det inte var nödvändigt att hämta in AA:s samtycke till samtalet borde familjerättssekreteraren före domstolsförhandlingen ha informerat AA om att hon hade träffat CC ytterligare en gång och om vad som hade kommit fram vid samtalet. Samtalet med CC fördes hemma hos modern där CC bodde och modern har, som jag har uppfattat saken, känt till familjerättssekreterarens samtal med CC den 10 november 2014. AA fick däremot kännedom om samtalet först vid huvudförhandlingen den 17 november 2014 när

familjerättssekreteraren hördes som vittne och berättade vad CC hade sagt inför förhandlingen.

CC hade i tidigare samtal uppgett att han själv ville höras inför domstolen och att han tyckte att det var viktigt att familjerättssekreteraren förde fram hans ståndpunkt. Det finns inte skäl för mig att tro att familjerättssekreteraren hade något annat syfte än att, så utförligt som möjligt, framföra CC:s åsikt och inställning i de frågor som skulle behandlas i domstolen. Det är dock viktigt att en tjänsteman agerar på ett sådant sätt att den ena parten inte uppfattar tjänstemannen som partisk. Om den ena vårdnadshavaren, som i detta fall, först vid huvudförhandlingen får information om att ett nytt samtal med barnet har ägt rum finns det naturligtvis en risk för att föräldern ifrågasätter tjänstemannens opartiskhet och att förtroendet skadas. Handläggaren förtjänar därför kritik för att ha brustit i att informera AA om samtalet.

Det som AA och BB har uppgett i övrigt leder inte till någon åtgärd eller något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas.